

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBOLWA U ENGEDZALWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA U THOMA (P1)

LUHUHI/THAFAMUHWE 2017

MEMORANDAMU

MARAGA: 80

Memorandamu uyu u na masiatari a 6.

KHETHEKANYO YA A: THOLOKANYONDIVHO

MBUDZISO 1

TSHIBVELEDZWA TSHA A

- 1.1 JHB. (1)
- 1.2 Ndi u hambokwa/tangulwa havho tshelede na thingothendeleki. (2)
- 1.3 Ndi u sa vha na tshelede ya u isa pfunzo dzavho phanda. (2)
- 1.4 Khofhe dzo vha dzi sa fari nga dakalo la u hambula u ya makhuwani. (2)
- 1.5 Duvha lo ri li tshi tou tsha. (2)
- 1.6 Vhathannga vho akhamadzwa nga u vhona muḍi wa Vho Frans u mukhukhu. (2)
- 1.7 U khwathisedza uri tshikhuwani ho dalesa vhuvhabva. (2)
- 1.8 Muhumbulo muhulwane ndi wa uri vho vha vha tshi dzulela u tanguliwa nga mavemu. Zwitukutuku zwine vha lingedza u kuvhanganya vha a tangulwa zwone. (2)
- 1.9 Ee. Vho kona u wana vhudzulo na zwiliwa musi vha tshi swika makhuwani. (2)
- 1.10 B/Veni. (1)
- 1.11 Zwo kwama bindu lavho nga ndila i si ya vhuḍi miroho i sa rengwi ngauri vho vha vha sa pfi zwine vharengi vha khou amba. (2)
- 1.12 Vho sumbedza u kondelela ngauri vho isa phanda na u shuma naho vho tangana na nyimele i si yavhuḍi sa u tangulwa tshelede na goli. (2)
- 1.13 U engedza tshivhalo tsha mapholisa zwine zwa do thusa u khwathisedza tsireledzo. (2)

TSHIBVELEDZWA TSHA B

- 1.14 Vha vhonala vhe kilasini ngauri hu khou vhonala bodo na mudedekadzi. (2)
- 1.15 Maḥwe a matshudeni a khou shumisa thingothendeleki kilasini. (2)
- 1.16 Vhuḍi ndi uri lu thusa u ita thodisiso malugana na ngudo ine ya khou funziwa henefho kilasini ngeno hvuvhi hu u sa tevhela ngudo mugudisi e kati na u funza zwine zwa sia muthu o thithisea kha ngudo. (2)

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 30

KHETHEKANYO YA B: MANWELEDZO/SAMARI

MBUDZISO 2

TSHIBVELEDZWA TSHA C

KHOTHESHENI		MBUNO	
1	'Vhana vha tea u bvisela khagala vhupfiwa havho'.	1	Vhana kha vha bvisela khagala vhupfiwa havho uri vha kone u wana ngeletshedzo.
2	'Vhana vha tea u fhiwa mishumo mahayani vha sa salwi murahu'.	2	Vhana kha vha newe mishumo mahayani u tela u fhatu mikhwa ya vhuḍi khavho .
3	'Vhudavhidzani ndi ha ndeme kha u aluwa ha vhana'.	3	Vhana vha tea u bvisela khagala mihumbulo yavho kha vhabebi.
4	'Vhana vha tea u thonifha vhatu vhahulwane.'	4	Vhana kha vha thonifhe vhatu vhahulwane na mupo uri vha fhatee.
5	'Vhana vha tea u ḍinangela zwine vha toda zwone nga nḍani ha u kombetshedzwa'.	5	Vhana kha vha nange masia vha songo kombetshedzwa.
6	'U vhala zwi a thusa u fhatu mikhwa ya vhana'.	6	Vhana vha tea u vhala uri vha fhatee.
7	'Nḍwa na tsemano a zwi fhati, zwi thutha na vilinganya mikhwa ya vhana'.	7	Thaidzo kha dzi thandululwe nga u tou amba hu si nga nḍwa.

Nḍila ya u maka manweledzo/samari
Kha vha avhele maraga nga nḍila i tevhelaho:

- Kuavhelwe kwa maraga
 - Maraga dza 7 kha mbuno dza 7 (maraga 1 kha mbuno nthihi.)
 - Maraga 3 dza luambo.
 - Thanganyelo ya maraga: 10
- Kuavhelwe kwa maraga dza luambo musi mulingiwa a songo tou kopolola zwo ralo:
 - Mbuno 1–3 hu si na vhukhaki: maraga 1
 - Mbuno 4–5 hu si na vhukhaki: maraga 2
 - Mbuno 6–7 hu si na vhukhaki: maraga 3
- Kuavhelwe kwa maraga dza luambo musi mulingiwa o tou kopolola zwo ralo:
 - Khothesheni dza 6–7: a hu na maraga dza luambo.
 - Khothesheni dza 1–5: maraga 1 ya luambo.

PFESANI:

- Tshivhalo tsha maipfi
 - Vhatoli/Vhamaki vha tea u sedzulusa tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho. Vha songo tusa maraga arali mugudi/mulingiwa a songo sumbedza/nwala tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho naho hu na vhukhaki kha tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho. Arali tshivhalo tsha maipfi tsho pfukiswa, kha vha vhale u swika kha mutala wo tewaho wa u fhedzisa, vha si tsha didina nga itsho tshipida tsho salaho tsha manweledzo/samari.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 10

KHETHEKANYO YA C: LUAMBO/PHENDA NA KUSHUMISELE KWA LUAMBO

MBUDZISO 3: KHUNGEDZELO

TSHIBVELEDZWA TSHA D

- 3.1 Ndi tshumeloya u kunakisa. (1)
- 3.2 O shumisa khephusheni. (MASINDI MUKUNAKISI) (1)
- 3.3 Ee zwo tea ngauri a zwi tshikafhadzi mupo. (2)
- 3.4 Yo livhiswa kha vhathu vhane vha khou toḁou kunakiselwa mahaya avho. (2)
- 3.5 Ndi ya u kunga vhathu vhane vha khou toḁa mufhe wavhudi. Ya dovha ya kunga na vha siho khazwo zwa u kunakiselwa. (2)
- 3.6 Ee ngauri arali wa sa fushea nga tshumelo yavho vha a dovholola u swika u tshi fushea/Hai ngauri vhane vha khou kunakiselwa lwa u thoma vha fhiwa luafhulelo luhulwane ngeno vhane vha khou kunakiselwa lwa vhuvhili vhatshi wana luafhulelo lutuku. (2)
- [10]

MBUDZISO 4: KHATHUNI

TSHIBVELEDZWA TSHA E

- 4.1 Vha ngomu nduni. (1)
- 4.2 Muthu 2/Khotsi a Mashudu. (1)
- 4.3 Ndi khotsi na nwana ngauri ri khou pfa hu tshi pfi baba. (2)
- 4.4 I ya pfala ngauri u khou toḁou thuswa kha zwithu zwa tshikolo. (2)
- 4.5 Tshipikwa ndi tsha u bvisela khagala uri vhaḁwe vhabebi a vha thusi vhana vhavho siani la pfunzo. (2)
- 4.6 Zwo tea ngauri Mashudu a nga wana thuso kha Inthanethe/A zwo ngo tea ngauri sa khotsi vha fanela u thusa na u tikedza nwana kha mishumo ya tshikolo. (2)
- [10]

MBUDZISO 5: PHUROSA

5.1 TSHIBVELEDZWA TSHA F

- 5.1.1 Mudzimu. (1)
- 5.1.2 Mudededzi. Mudededzi u khou funza vhana kilasini. (2)
- 5.1.3 O naka nga ndila ine vhathu vha tata na u musedza. (2)
- 5.1.4 C/Tsumbo. (1)
- 5.1.5 Tshithoma-Tshi sumbedza u fhela kana u guma ha fhungo. Khoma- I shuma u awedza. (2)
- 5.1.6 Mabudo a ngaho sa vhudokotela, vhuinzhiniara na mañwe o dzhiiwa nga vhunzhi hashu. (2)
- 5.1.7 Vho vha vha sa ri tutuwedzi u futelela tshikolo. (2)
- 5.1.8 Maṭo avho o tswuka ngauri o kombodzala. Maemu u dinwa nga maṭo malapfu. (2)

5.2 TSHIBVELEDZWA TSHA G

- 5.2.1 Khulu. Tshikoloni ho vhulahwa nowa khulu mulovha. (2)
- 5.2.2 Zwothe. Mme anga vho kuvha zwiambaro zwothe. (2)
- 5.2.3 Khuvhabvu ndi vhathu vho huvhalaho. (2)

[20]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 40
MARAGAGUTE: 80